

Dagmara K. Zuzek

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie

REALIZACJA POLITYKI W ZAKRESIE WSPIERANIA INNOWACYJNOŚCI MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO¹

*IMPLEMENTATION OF POLICIES TO SUPPORT INNOVATION IN SMALL
AND MEDIUM-SIZED COMPANIES IN POLAND ON THE EXAMPLE
OF MALOPOLSKA PROVINCE*

Słowa kluczowe: małe i średnie przedsiębiorstwa, innowacje, instrumenty wsparcia

Key words: small and medium-sized companies, innovation, institutions support

JEL codes: O32

Abstrakt. Obecna polityka gospodarcza w Polsce w stosunku do innowacji koncentruje się na integracji i stymulowaniu innowacyjnej przedsiębiorczości w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw. Transfer i komercjalizacja technologii jest ważnym instrumentem polityki względem tego sektora. Obejmuje on specjalne formy pomocy, które umożliwiają przedsiębiorstwom skutecznie zarządzać rozwojem nowych usług, produktów, technologii, marketingu. Badania w tym zakresie przeprowadzono w 2014 roku na próbie 150 przedsiębiorców prowadzących swoją działalność w województwie małopolskim. Zebrane wyniki poddano analizie statystycznej przy użyciu analizy rang Kruskala-Wallisa oraz korelacji rang gamma.

Wstęp

We współczesnej gospodarce za kluczowe czynniki pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw uznawane są wiedza i innowacje. Instrumenty polityki gospodarczej ukierunkowane są na tworzenie działań prorozwojowych systemów wsparcia. Wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych obejmuje dostarczanie specyficznych usług oraz kształtowanie środowiska ekonomiczno-społecznego przychylnego przedsiębiorcy i sprzyjającego podejmowaniu samodzielnej działalności gospodarczej [Matusiak 2010a]. Działania w tym zakresie obejmują także tworzenie i rozwój wyspecjalizowanych instytucji wsparcia.

Zmiany w technologii produkcji i świadczeniu usług następują znacznie szybciej niż dotąd. Wszystko to powoduje, że dostarczanie określonych usług oraz kształtowanie środowiska przyjaznego przedsiębiorcy i podejmowaniu samodzielnej działalności gospodarczej nabiera coraz większego znaczenia. Działania w tym zakresie obejmują bardzo wiele instrumentów – od stymulatorów wkomponowanych w system ekonomiczno-społeczny i ład prawny, poprzez programy i zadania podejmowane bezpośrednio przez administrację publiczną, po wyspecjalizowane instytucje sektora publicznego [Matusiak 2010b].

Matetrial i metodyka badań

Celem artykułu była ocena realizacji polityki innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). Wskazano również formy wsparcia MSP w zakresie ich innowacyjności. badania przeprowadzono w 2014 roku na próbie 150 przedsiębiorców prowadzących działalność w województwie małopolskim. Dobór próby był losowy, jednak przedsiębiorstwa musiały należeć do sektora MSP, co stanowiło główne kryterium doboru. Zebrane wyniki poddano analizie statystycznej przy użyciu analizy rang Kruskala-Wallisa oraz korelacji rang gamma.

---

¹ Badania zostały sfinansowane z dotacji przeznaczonej przez MNISZW na działalność statutową.

Cele i zakres polityki innowacyjnej

Innowacje i innowacyjność, czyli zmiany, nowości oraz zdolność i gotowość do ich poszukiwania, tworzenia, absorpcji i wprowadzania w praktyce gospodarczej odgrywają niekwestionowaną rolę w rozwoju podmiotów gospodarczych, regionów i całych gospodarek, w warunkach wzrastającej konkurencji i przechodzenia do gospodarki opartej na wiedzy [Stawasz 2010].

Innowacje są wyjątkowym aspektem działalności i rozwoju przedsiębiorstwa, za pomocą którego ze zmiany (innowacji) stwarza się możliwość do podjęcia nowego działania gospodarczego lub do świadczenia nowego rodzaju usług. Aby przedsiębiorstwo mogło odnosić sukcesy musi stawać się organizacją inteligentną, uczącą się, rozwijającą [Wielewska 2005].

W Polsce, podobnie jak w Unii Europejskiej (UE), istnieje wiele instrumentów wspierających rozwój innowacyjny MSP. Ich klasyfikacji można dokonać z różnego punktu widzenia. Można wyróżnić instrumenty prawne, programowe oraz instytucjonalne, które mogą mieć charakter finansowy i pozafinansowy. Pierwsza grupa obejmuje akty prawne wydane przez państwo, których celem jest motywowanie firm do działań innowacyjnych. Drugą stanowią programy wprowadzające politykę innowacyjną realizowaną przez rząd, służącą ukierunkowaniu działań wspierających rozwój innowacji na różnych szczeblach zarządzania. Zadaniem państwa w tym wypadku jest aktywne włączenie do tych działań samorządów lokalnych, które powinny wspierać rozwój przedsiębiorczości na danym obszarze. Trzecią grupę stanowią instytucje powołane na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym. Ich zadaniem jest doradzanie oraz udzielanie wsparcia szkoleniowego, informacyjnego oraz finansowego w zakresie wdrożeń nowych rozwiązań. Wśród tej grupy znajdują się ośrodki innowacji i przedsiębiorczości. Wzajemne powiązanie ze sobą tych trzech typów instrumentów określane jest mianem systemu wspierania rozwoju innowacyjności [Stanisławski 2011].

Realizacja polityki wspierania innowacji w Polsce

Polityka wspierania innowacyjności w Polsce realizowana jest głównie przez ośrodki innowacji i przedsiębiorczości prowadzone i zakładane przede wszystkim przez [Matusiak 2010b]:

- fundacje i stowarzyszenia realizujące programy rozwoju przedsiębiorczości i transferu technologii oraz działające na rzecz rozwoju,
- spółki publiczno-prywatne non profit podejmujące działania prorozwojowe,
- izby gospodarcze, organizacje rzemiosła, zrzeszenia i związki pracodawców oraz inne instytucje przedstawicielskie biznesu podejmujące inicjatywy i działania prorozwojowe,
- wyodrębnione organizacyjnie i finansowo jednostki samorządowe, administracji publicznej oraz instytucji naukowo-badawczych zorientowane na wspieranie rozwoju gospodarki.

Cele polityki innowacyjnej wymagają wykorzystywania odpowiednich środków i instrumentów z różnych obszarów, m.in.:

- nauki: granty, krajowe programy badawcze, staże,
- infrastruktury: parki technologiczne, inkubatory akademickie, centra innowacji i transferu technologii,
- doradztwa: usługi doradcze skierowane do przedsiębiorstw z sektora MSP,
- finansów: fundusze pożyczkowe, ulgi podatkowe, gwarancje kredytowe,
- rozwiązań prawno-regulacyjnych: ustawy, dekrety, kontrola monopoli, ochrona własności intelektualnej.

Odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie przedsiębiorców pojawiły się wyspecjalizowane instytucje, których celem jest budowa ofert w zakresie wsparcia innowacji, przedsiębiorczości, transferu i komercjalizacji wiedzy. Bardzo ważnym elementem wpływającym na działalność innowacyjną w Polsce jest dynamika rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości (tab. 1).

Jak wynika z danych w tabeli 1 proces rozwoju infrastruktury wsparcia kształtował się od parków technologicznych, przez centra transferu technologii, po ośrodki szkoleniowo-doradcze.

Rysunek 1. Środki i instrumenty polityki innowacyjnej

Figure 1. Measures and instruments of innovation policy

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

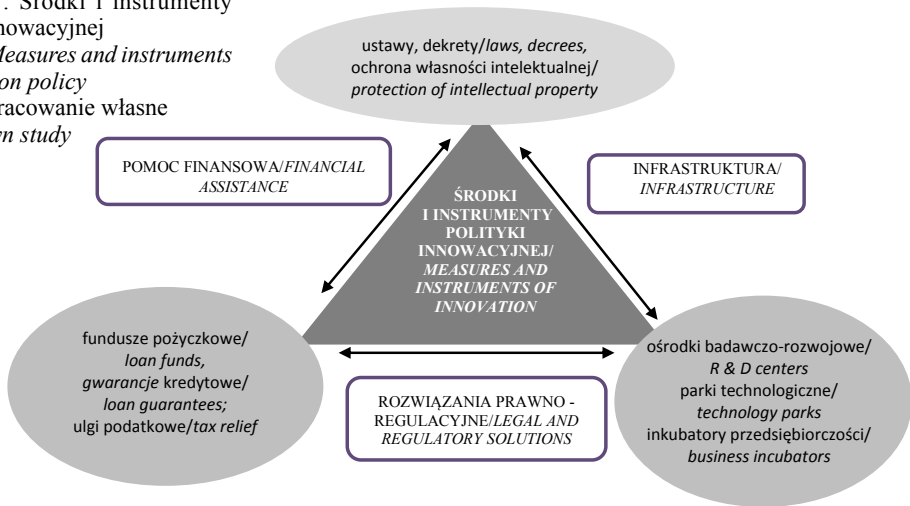

Tabela 1. Rozwój ilościowy poszczególnych typów ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w Polsce w latach 2007-2012

Table 1. Development of quantitative particular types of innovation and entrepreneurship centres in Poland in 2007-2012

Wyszczególnienie/Specification	Liczba ośrodków/Number of centers			
	2007	2009	2010	2012
Parki technologiczne/Technology parks	15	23	24	40
Inkubatory technologiczne/Technological incubators	16	17	20	29
Inkubatory przedsiębiorczości/Business incubators	47	46	45	58
Preinkubatory i akademickie inkubatory przedsiębiorczości/Preincubators and academic incubators	49	51	62	73
Centra transferu technologii/Technology transfer centers	87	87	90	69
Fundusze kapitału zaangażowanego/Capital funds	6	9	12	68
Sieci aniołów biznesu/Business angel networks	-	7	8	10
Lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe/Local and regional loan funds	84	82	82	86
Fundusze poręczeń kredytowych/Credit guarantee funds	64	54	54	55
Ośrodki szkoleniowo-doradcze/Training and consulting	326	318	317	319
Razem/Total	694	694	714	807

Źródło/Source: [Matusiak i in. 2010]

W latach 2007-2012 najszybciej zwiększyła się liczba parków technologicznych i inkubatorów technologicznych. Łatwiejszy dostęp do funduszy z UE przyczynił się do rozwoju wielofunkcyjnych ośrodków wspierających przedsiębiorstwa w ich działaniach badawczo-rozwojowych z uwzględnieniem aspektów innowacyjnych. Natomiast wystąpił spadek liczby centrów transferu technologii, co mogło wynikać z tego, że Centrum Innowacji NOT przestał realizować działania w tym obszarze. Natomiast co piąta inicjatywa związana z działaniami innowacyjnymi dotyczyła programu wspierania inkubatorów przedsiębiorczości i inkubatorów technologicznych.

Formy wspierania małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie ich innowacyjności – badania własne

Głównym celem polityki innowacyjnej jest wzmocnienie poziomu innowacyjności gospodarki przez pomoc w tworzeniu oraz wdrażaniu nowości produktowych, procesowych oraz organizacyjnych. Do najważniejszych form wpięcia innowacyjności przez państwo można zaliczyć: „wspomaganie rozwoju infrastruktury instytucjonalnej transferu technologii (np. agencje transferu technologii, centra innowacji, inkubatory przedsiębiorczości), a także upowszechnianie informacji, subwencjonowanie edukacji i szkoleń, opłacanie zatrudnienia w firmach pracowników o wysokich kwalifikacjach, ułatwianie wchodzenia firm do przedsięwzięć kooperacyjnych, stymulowanie zapotrzebowania małych firm na innowacje i pomoc w jej realizacji poprzez różnego rodzaju wsparcie finansowe (ulgi inwestycyjne i podatkowe, preferencje kredytowe), kompleksowe programy pomocowe” [www.pi.gov.pl/Polityka/chapter_95870.asp].

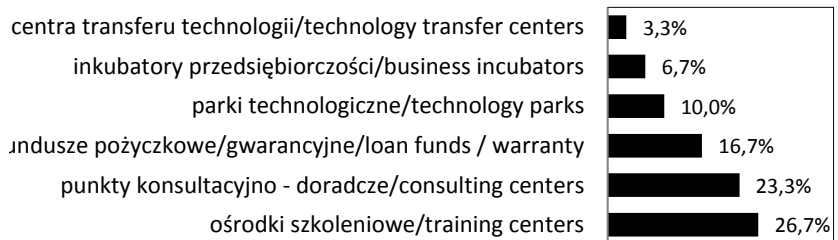
Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że istnieją czynniki wiążące konkurencyjność z innowacyjnością. Głównym celem firm wdrażających innowacje jest dążenie do osiągnięcia przewagi konkurencyjnej na rynku. Według badanych podmiotów rynkowych jest to możliwe przede wszystkim dzięki zmniejszeniu uciążliwości związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (40%). Bardzo ważną kwestią jest również wsparcie finansowe, dzięki któremu MSP będą miały odpowiedni kapitał na prowadzenie badań. Dlatego dla licznej grupy przedsiębiorców szczególnie pożądane we wdrażaniu innowacji są instrumenty pomocy finansowej, np. w postaci udzielanych poręczeń, gwarancji (35%), środków publicznych na sferę B+R (32,5%), ulg, zwolnień w systemie podatkowym (30%). Ponad 20% spośród badanych MSP uważała za mało istotne takie formy wsparcia innowacyjności, jak: wprowadzenie programów poprawy jakości (21,25%), tworzenie infrastruktury informatycznej i komunikacyjnej (22,5%), rysunek 2.

Rysunek 2. Ocena działań polityki publicznej, które wspierają innowacyjność MSP
 Figure 2. Evaluation of public policies that promote innovation SMEs
 Źródło: badania własne
 Source: own study

W warunkach gospodarki wolnorynkowej nie bez znaczenia pozostają aspekty dotyczące innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw oraz współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami z sektora MSP a np. ośrodkami innowacji i jednostkami badawczo-rozwojowymi (B+R). Zakres tych działań jest bardzo szeroki i dotyczyć może wsparcia na początku działalności przedsiębiorstwa, pomocy przy podejmowaniu samozatrudnienia, promowania postaw przedsiębiorczych, jak również wspierania transferu technologii i tworzenia lokalnych sieci współpracy między różnymi podmiotami gospodarczymi.

Ponad 35% analizowanych firm współpracowało lub współpracuje z instytucjami wsparcia innowacji, co świadczy o małym zainteresowaniu przedsiębiorstw zewnętrznymi ośrodkami pomocy. Najchętniej podmioty te korzystały z pomocy ośrodków szkoleniowych (26,7%) oraz punktów konsultacyjno-doradczych (23,3%). Mniejszym powodzeniem cieszyły się fundusze pożyczkowe bądź gwarancyjne (16,7%). Najrzadziej firmy współpracowały z parkami technologicznymi (10,0%), inkubatorami przedsiębiorczości (6,7%) i centrami transferu technologii (3,3%), rysunek 3.

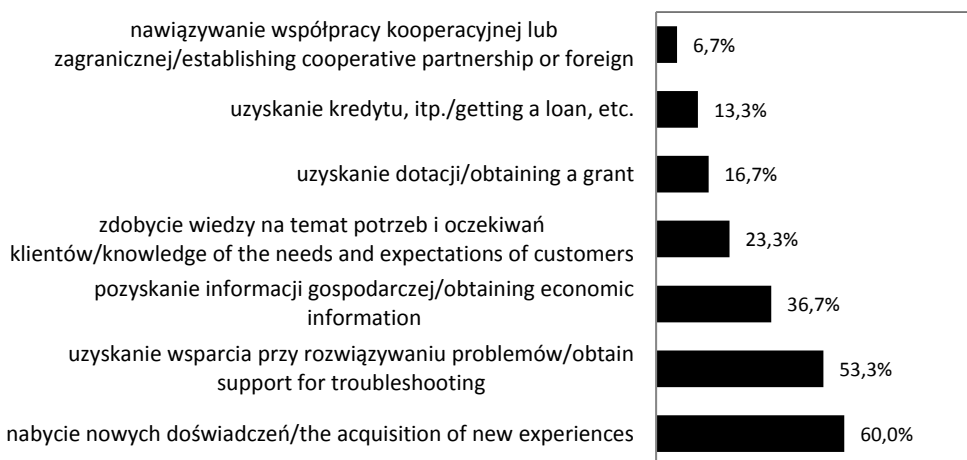

Rysunek 3. Instytucje wsparcia innowacji i przedsiębiorczości, z którymi współpracowały/współpracują badane małe i średnie firmy

Figure 3. The institutions to support innovation and entrepreneurship, which cooperate / collaborate of the small and medium-sized enterprises

Źródła: badania własne

Sources: own research

Rysunek 4. Efekty jakie osiągnęły badane przedsiębiorstwa na skutek współpracy z instytucjami wsparcia

Figure 4. Effects of the surveyed companies have achieved through cooperation with institutions support

Źródło: badania własne

Source: own research

Do najczęściej występujących efektów współpracy z ośrodkami wsparcia małe i średnie firmy zaliczały: nabycie nowych doświadczeń (60,0%), uzyskanie wsparcia przy rozwiązywaniu problemów (53,3%) oraz pozyskanie informacji gospodarczej (36,7%). Z kolei najrzadziej przedsiębiorcy wymieniali efekty w postaci: uzyskania dotacji (16,7%), kredytu (13,3%), nawiązywania współpracy kooperacyjnej lub zagranicznej (6,7%) – rysunek 4.

Z przeprowadzonych badań wynika, że MSP w większości przypadków potrzebują wsparcia głównie o charakterze informacyjnym i doradczym. Sporadycznie zasięgają pomocy w ośrodkach, które pośredniczą w nawiązywaniu kontaktów biznesowych.

Podsumowanie

Ważnym aspektem funkcjonowania MSP są działania innowacje, które te przedsiębiorstwa wprowadzają. Brak ingerencji w sferze podejmowania takich działań może powodować spadek konkurencyjności tych przedsiębiorstw, ich bankructwo, co przełożyć się może również na zwiększeniem dysproporcji pomiędzy regionami, w których te firmy funkcjonują. Dlatego przy konstruowaniu i realizacji polityki innowacyjnej skierowanej do sektora MSP należy zwrócić szczególną uwagę na mikroprzedsiębiorstwa, które mają mniejszą skalę działania, znajdują się w znacznie gorszej kondycji ekonomicznej niż większe firmy. Jednak brak innowacji w sektorze MSP w dużej mierze nie wynika tylko z braku dostępu do kapitału, ale przede wszystkim z braku świadomości przedsiębiorców co do potrzeby rozwoju innowacji jako warunku konkurencyjności. Dlatego rozwój innowacji wymaga działań wspierających, skierowanych na wzrost popytu na innowacje, ułatwień w dostępie do kapitału, który pozwoli na ich wprowadzenie oraz działań ze strony różnych instytucji wspierających innowacje i przedsiębiorczość, co pozwoli na uzyskanie pozycji konkurencyjnej badanych przedsiębiorstw.

Literatura

- Matusiak Krzysztof B. 2010a. *Budowa powiązań nauki z biznesem w gospodarce opartej na wiedzy*. Warszawa: Wydawnictwo SGH w Warszawie, 109.
- Matusiak Krzysztof B.(red.). 2010b. *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2010*. Warszawa: Wydawnictwo PARP, 62.
- Stanisławski Robert. 2011. „Instrumenty polityki innowacyjnej skierowane do MSP”. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego* 654 (70): 77-122.
- Stawasz Edward. 2010. „Rozwój badań nad innowacyjnością małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce”. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica* 234: 123-136.
- Wielewska Izabela. 2005. „Innowacje jako siła rozwojowa polskich przedsiębiorstw na przykładzie wybranych firm województwa pomorskiego”. *Prace Naukowe Katedry Ekonomii i Zarządzania Przedsiębiorstwem* IV: 231-240.
- www.pi.gov.pl/Polityka/chapter_95870.asp, dostęp 21.05.2014.

Summary

The current economic policy in Poland in relation to innovation and entrepreneurship is concentrated on integrating and stimulating of innovative entrepreneurship and supporting the innovation of SMEs. Transfer and commercialization of technology is an important policy instrument towards SMEs. It spans specialized forms of innovation stimulating help in the SMEs sector, which make it possible for the enterprises to manage effectively the development of new services, products, technologies, marketing models. The author's own study was carried out with the participation of 150 entrepreneurs from the Malopolska Province. The collected results were subjected to statistical analysis using the Kruskal-Wallis rank method and rank correlation gamma method.

Adres do korespondencji
dr inż. Dagmara K. Zuzek
Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie
Wydział Rolniczo-Ekonomiczny, Zakład Ekonomii i Polityki Gospodarczej
al. Mickiewicza 21, 31-120 Kraków
e-mail: dagzuz@gmail.com